

E-podręcznik czy podręcznik w wersji papierowej – w opinii uczniów

Jan Rajmund Paśko, Bożena Lazarowicz

Wydział Nauk Społecznych, Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Tarnowie

A b s t r a k t: W związku z rozwojem technik komputerowych i coraz powszechniejszym używaniem komputera i korzystaniem z Internetu pojawił się nowy rodzaj podręczników szkolnych określanych mianem e-podręczników. Przeprowadzono badania na wybranej grupie uczniów, którzy korzystali wcześniej z klasycznych podręczników określanych mianem papierowych, a obecnie korzystają z e-podręczników. Badania miały za zadanie zdobyć informacje, który z rodzajów podręczników preferują uczniowie. Badania przeprowadzono na grupie 84 uczniów szkół w Zawadzie i Jodłówce-Wałkach. Z analizy odpowiedzi uczniów można wnioskować, że e-podręcznik dominuje na lekcjach, z czego większość uczniów jest zadowolona. Natomiast w domu wolą korzystać i korzystają z tradycyjnych podręczników papierowych. Wyniki badań są jakby sygnałem, że aktywizujące formy nauczania stosowane w czasie lekcji są dla uczniów mało atrakcyjne. Nauczyciel nie potrafi w odpowiedni sposób zainteresować uczniów, dlatego chcą, aby na pewnych etapach lekcji zastępował go komputer.

S ł o w a k l u c z o w e: e-podręcznik, podręcznik szkolny, nauczanie, edukacja, technologie informatyczne

1. Wprowadzenie

Nowe technologie informatyczne pozwalają na zmianę dotychczasowych metod w pracy dydaktycznej. Wprowadzanie nowych form pracy powinno stymulować aktywność edukacyjną ucznia. W dzisiejszych czasach dzieci dobrze odnajdują się w przestrzeni wirtualnej, chętnie korzystając z komputera czy tabletu. Proces nauczania i uczenia się dzięki dostępowi do Internetu oraz coraz większej dostępności e-podręczników pozwala organizować kształcenie uczniów z wykorzystaniem różnych formy przekazu.

Korespondencja w sprawie artykułu: prof. MWSE, dr hab. Jan Rajmund Paśko, Małopolska Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Wydział Nauk Społecznych, Katedra Nauk o Wychowaniu, ul. Waryńskiego 14, 33-100 Tarnów, Poland, tel. +48 14 65 65 524, e-mail: jan.pasko@mwse.edu.pl.

Szkoła stoi przed trudnym zadaniem umiejętnego wykorzystania komputera w procesie kształcenia. Zmieniająca się rzeczywistość powoduje, że pamięciowe opanowywanie materiału musi przekształcić się w metody poszukiwawcze, gromadzenie i analizę informacji. Jest to sposób na efektywne przygotowanie dziecka do życia i funkcjonowania w dzisiejszym świecie. Ogromną rolę przypisuje się nauczycielom, którzy nie tylko muszą posiadać wiedzę i umiejętności wykorzystania programów komputerowych, ale też powinni kompetentnie i twórczo posługiwać się nimi w procesie kształcenia. Z przeprowadzonych badań wynika, że już dziesięć lat temu uczniowie stawiali dość duże wymagania nauczycielom w zakresie stosowania technik informatycznych. Największe oczekiwania, oprócz nauczycieli informatyki, mieli wobec nauczycieli chemii, fizyki i matematyki (Paško, 2006, s. 136–141).

Pożądany jest w tej sytuacji „animator wskazujący drogi do wiedzy”. Najważniejszym zadaniem nauczycieli jest wykształcenie u uczniów umiejętności odnalezienia wartościowych informacji. Proces nauczania i uczenia się z pomocą nowych mediów pozwala popularyzować myślenie twórcze. Szkoła powinna wspierać ucznia, pomagać odkrywać, analizować, interpretować pojęcia i znaczenia oraz krytycznie postrzegać rzeczywistość. Dzięki temu uczniowie potrafią zadawać pytania, zastanawiają się nad tym, co się dzieje, a także są w stanie planować własną przyszłość (Juszczak, Siemieniecki, 2002, s. 337–338).

Wszelkie zmiany, jakie dokonują się w ostatnich latach, oraz dynamiczny rozwój powodują, że człowiek musi być przygotowany na dostosowywanie się do nowych sytuacji w wielu dziedzinach działalności. Jedną z nich jest pojawienie się sieci komputerowych w komunikacji masowej. Nowoczesność wymaga zetknięcia się z techniką informatyczną. Polska szkoła umożliwi uczniom pracę z komputerem od pierwszej klasy szkoły podstawowej, kiedy to zajęcia komputerowe są dla dzieci obowiązkowe. Podczas tych lekcji dzieci ćwiczą umiejętności pracy przy komputerze, tworząc rysunki, teksty, animacje, rozwijają ponadto swoje zainteresowania (*Podstawa programowa...*, 2012).

Podręcznik jest dobrą metodą działania nauczyciela, który swobodnie planuje proces kształcenia. Znaczący jest dziś dostęp do wysokiej jakości materiałów edukacyjnych. Podczas pracy na zajęciach nauczyciel sam je wykorzystuje oraz proponuje swoim uczniom. Nowoczesne technologie wytyczyły nowy kierunek rozwoju współczesnej edukacji. Cyfryzacja polskiej szkoły doprowadziła do powstania nowego typu podręcznika. Wersja papierowego podręcznika została uzupełniona o e-podręcznik. Na początku zastanawiano się, czym ma być ten nowy rodzaj podręcznika. Czy będzie to tylko podręcznik szkolny, ale dostępny w komputerze, czy będzie on zawierał specjalne materiały opracowane za pomocą narzędzi internetowych, uwzględniając pomysły na aktywne uczenie się, a może e-podręcznik umożliwi dopełnienie tradycyjnych podręczników o zestawy ćwiczeń i prezentacji (Czetwertyńska, 2012, s. 8–11).

Klasyczny podręcznik jest stosowany od wieków i bardzo mocno zaznaczył swoją obecność i pozycję w procesie kształcenia. E-podręcznik jest kolejnym etapem w rozwoju dostępu do wiedzy. Oznacza to, że każdy może w sposób funkcjonalny i nieograniczony korzystać z konkretnego zbioru. Istotą powstania projektu e-podręczników jest to, że korzystanie z nich będzie możliwe w każdym momencie, ale też – co ważniejsze – dostęp do wiedzy będą miały osoby cierpiące na wszelkiego rodzaju niepełnosprawności (Wojewodzik, 2013, s. 66–67). Podręczniki te przygotowywane są przez specjalne zespoły złożone z pracowników uczelni wyższych, redaktorów, metodyków, nauczycieli, przy współpracy z uczniami i rodzicami. Dzięki temu możliwa jest zmiana lub przekształcanie treści e-podręczników (Plebańska, 2014, s. 76–77).

E-podręcznik pozwala dobrać materiał do realizacji na lekcji tak, aby odpowiadał uczniom i nauczycielom. Nauczyciele dostają możliwość stworzenia swojej wersji e-podręcznika z wykorzystaniem posiadanych zasobów własnych i e-podręcznika. „Nowe wydanie” elektronicznego podręcznika będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb danej klasy i jej uczniów. Nauczyciel może wybrać takie metody nauczania, jakie najbardziej mu odpowiadają.

Podręcznik elektroniczny umożliwia uczniom aktywne zdobywanie wiedzy. Dzięki wykorzystaniu różnego rodzaju technik multimedialnych uczniowie, poprzez wykonywanie ćwiczeń interaktywnych, doskonalą własne umiejętności. Praca z e-podręcznikiem umożliwia rozwój indywidualnego procesu kształcenia oraz realizację treści programowych w dowolnym czasie, w dowolnym tempie, a także nieograniczoną liczbę powtórzeń zamieszczonych w nim treści. Uczniowie mogą tworzyć własne notatki. Do procesu kształcenia włącza się również media społecznościowe, które pozwalają na pracę w grupach, czy też zadania projektowe w wersji online (Pokrzycka, 2015, s. 48–49).

Ministerstwo Edukacji Narodowej wskazuje dziesięć elementów, które można wykonać z pomocą e-podręcznika, a nie można zrobić z wydaniem papierowym. Wymienia takie możliwości, jak (MEN, 2015):

- słuchanie audio,
- oglądanie wideo,
- podkreślanie tekstu (bez niszczenia książki),
- rozwiązywanie testów,
- kopiowanie fragmentów do cytatów,
- powiększanie zdjęć,
- automatyczne sprawdzanie niezrozumiałych terminów czy słów,
- zabranie wszystkich książek (wersja cyfrowa) na wyjazd, wakacje,
- wysyłanie wiadomości e-mail do nauczyciela,
- tłumaczenie tekstu na inne języki.

Aktualny postęp technologiczny umożliwia aktywne zdobywanie wiedzy. Podręcznik tradycyjny utrudniał aktywność ucznia, który „odbierał” gotową wiedzę od nauczyciela. Dzięki elektronicznym podręcznikom szkoła może przestać wydawać się nudna. Uczniowie chętniej podejmą wyzwania, jakie stawiać będą nauczyciele. Dzieci i młodzież rozwijają własne kształcenie poprzez twórczą pracę, kreatywnie i z zaangażowaniem zrealizują postawione przed nimi zadania.

E-podręczniki pozwalają na przeprowadzenie lekcji w całości w klasie szkolnej, mogą być również wykorzystywane poza szkołą. Przykładami zastosowań e-podręczników są: prace domowe uczniów (z pomocą e-podręcznika), lekcje multiprzedmiotowe, różnego rodzaju metody prowadzenia zajęć – odwrócona klasa, WebQest, metoda projektu, eksperymentu, metoda rywalizacji, *game based learning* (edukacja z użyciem gier).

Lekcja z wykorzystaniem e-podręcznika może być przeprowadzona w formie nauczania tradycyjnego przy pomocy treści zawartych w elektronicznym podręczniku. Będzie to uatrakcyjnienie lekcji. Zdobywanie wiedzy odbywać się będzie za pomocą treści e-podręcznika, ze współdziałaniem różnych innych metod, dowolnie wybranych przez prowadzącego. Drugim rodzajem lekcji może być nauczanie e-learningowe. W tym wypadku e-podręcznik jest stosowany do wyszukiwania treści online; także pozostałe procesy dydaktyczne odbywają się online, na przykład z pomocą platformy e-learningowej. Występuje też nauczanie mieszane (*blended learning*). Wykorzystywana jest wtedy tradycyjna forma nauczania, którą łączy się z e-learningiem.

E-podręcznik ma za zadanie służyć uczniom i nauczycielom jako świadomy element współczesnej edukacji. Wykorzystanie kanałów społecznościowych, możliwość interakcji uczniów, praca grupowa, projekty online są sposobem na interesujące współczesnych uczniów metody kształcenia, które ułatwiają proces samokształcenia (Plebańska, 2014, s. 77–80).

Według Krystyny de Mezer-Brelińskiej i Józefa Skrzypczaka (2012), podręcznik elektroniczny opracowano po to, aby w pełni wyczerpać możliwości nowoczesnych multimediiów. Jest on współczesnym środkiem masowego przekazu, który w sposób cyfrowy zapisuje informacje. To przestrzeń ogromnych rozmiarów. Możliwe jest przekazywanie informacji z elektronicznych nośników (teksty, obrazy, dźwięki, filmy).

Nauczyciele oraz uczniowie mogą wykorzystywać takie elementy e-podręcznika, jak:

- warstwa tekstowa z danymi i ilustracjami,
- spis treści, który posiada aktywne linki umożliwiające przejście do wybranego rozdziału lub sekcji,
- narzędzia edytorskie: podświetlenia, notatki, zakreślacze – pozwalają na zaznaczanie interesujących lub ważnych fragmentów,
- narzędzia wizualizacji: tak zwany *zoom* (przybliżenie obrazu),
- możliwość drukowania stron,
- interaktywne słowniki.

E-podręczniki zawierają dokumenty tekstowe, fotografie, filmy, nagrania, modele 3D, quizy, testy, gry edukacyjne. Wszystkie te elementy mają posłużyć zarówno uczniom, jak i nauczycielom, aby jak najpełniej zrealizować proces nauczania i uczenia się. Są jednym ze sposobów zdobycia wiedzy przy użyciu nowoczesnych technologii, tak naturalnych w życiu każdego współczesnego ucznia (Lorens, 2013, s. 39–40).

Podręczniki elektroniczne nie zastępują tradycyjnych podręczników. E-podręcznik to pomoc dydaktyczna i narzędzie, które jest uzupełnieniem, rozszerzeniem istniejących podręczników. Nauczyciel wybiera, w jaki sposób i jaką metodą będzie pracował. Może wskazać uczniom rozwiązywanie interaktywnych ćwiczeń lub wybrać się razem z nimi na wirtualny spacer po wybranym miejscu na świecie. E-podręczniki pozwalają na pracę metodą „odwróconej klasy”, inspirują do tworzenia projektów badawczych (*O projekcie*, 2016).

Współczesna edukacja ma więc przed sobą wiele wyzwań. Zobowiązana jest do tego, aby uczniowie mieli nieograniczone możliwości rozwoju, mogli kształtować zainteresowania. Nauczyciele powinni nakierowywać podopiecznych na działalność badawczą. Wszystko to za pomocą innowacyjnych zasobów dydaktycznych. W ten sposób uczeń może poszerzać wiedzę, ale również dokonywać postępów w rozwoju moralnym i społecznym.

E-podręczniki są świetnym narzędziem do pracy zarówno na zajęciach lekcyjnych, jak i w domu. Pokazywanie filmów w klasie, oglądanie zdjęć lub fragmentów tekstów za pomocą rzutnika multimedialnego jest ciekawym sposobem na zainteresowanie uczniów wybranym zagadnieniem. W domu uczniowie mogą natomiast przygotować się do lekcji, powtarzać materiał i utrwałać go, ale również odrabiać zadania domowe (*Po co nam...*, 2015, s. 4).

Powszechnie na temat e-podręczników wypowiadają się dorośli, w dużej mierze pasjonaci technologii informatycznych. Ciekawe jest, jak na ich temat wypowiadają się uczniowie mający do dyspozycji e-podręczniki i korzystający też z podręczników drukowanych.

2. Badania

Celem przeprowadzonych badań było zdobycie informacji na temat stosunku uczniów do e-podręczników w porównaniu z podręcznikami drukowanymi. Na potrzeby badań postawiono hipotezę: Uczniowie korzystający z e-podręczników są z nich w pełni zadowoleni i przedkładają je nad podręczniki drukowane.

Badania zostały przeprowadzone w 2016 roku w dwóch szkołach (w jednej znajdowała się szkoła podstawowa i gimnazjum) na terenie gminy Tarnów w klasach, w których uczniowie korzystali z e-podręczników.

W tabeli 1 zostały umieszczone dane dotyczące wieku i liczby uczniów w klasach, w których przeprowadzono badania.

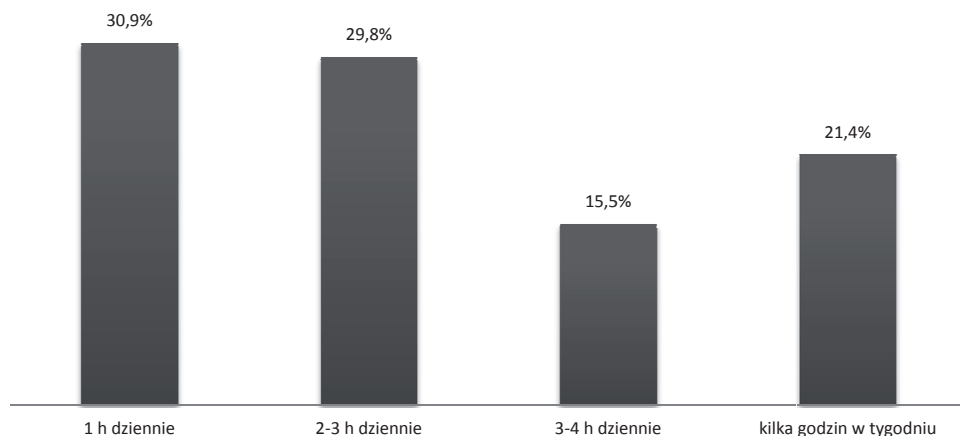
Tabela 1. Dane dotyczące wieku i liczby badanych

Szkoła	Klasa	Wiek	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa w Zawadzie	IV–VI	11–13 lat	23
Gimnazjum w Zawadzie	I–III	14–16 lat	32
Szkoła Podstawowa w Jodłówce-Wałkach	IV–VI	11–13 lat	29
Ogółem			84

Źródło: opracowanie własne.

W badaniu wzięło udział 84 uczniów, z czego 46,4% stanowiły dziewczęta, a 53,6% chłopcy. Uczniowie szkoły podstawowej w miejscowości Jodłówka-Wałki stanowili 34,5% badanych (20 dziewcząt i 9 chłopców). Większość ankietowanych uczniów, czyli 65,5%, uczęszczała do szkoły w Zawadzie. 13 badanych uczyło się w klasie IV, 21 w klasie V, natomiast 18 w klasie VI. Do I klasy gimnazjum uczęszczało 14 uczniów, do II – 10, natomiast do klasy III – 8 uczniów.

Okolo 15% ankietowanych oszacowało czas spędzony przy komputerze na 3–4 godziny dziennie. Natomiast okolo jedna piąta uczniów spędzała przy komputerze kilka godzin w tygodniu. Trzy osoby nie udzieliły odpowiedzi. Czas spędzony przy komputerze ilustruje rysunek 1.

Rysunek 1. Czas spędzany przez uczniów przed komputerem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

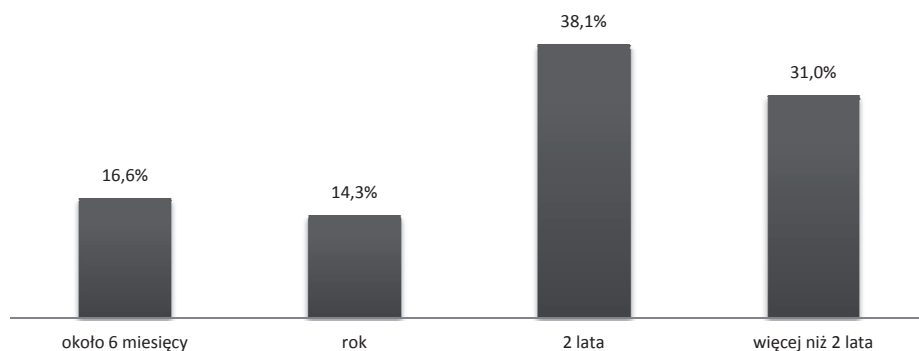
Komputer i Internet uczniowie wykorzystują najczęściej do gier i oglądania filmów – zadeklarowało to około 80% ankietowanych. Ponad połowa wykorzystuje komputer wraz z Internetem do nauki. Natomiast niewiele ponad 1% wykorzystuje te urządzenia do innych celów, np. kontaktowania się z kolegami. W tym przypadku uczniowie mieli możliwość wyboru większej liczby odpowiedzi. Cele, do jakich wykorzystują ankietowani komputer, ilustruje tabela 2.

Tabela 2. Preferencje uczniów dotyczące korzystania z komputera i Internetu

Wykorzystanie komputera	Odsetek badanych
Gry, filmy	81,0%
Nauka	56,0%
Portale społecznościowe	38,1%
Komunikacja z kolegami i nauczycielami	38,1%
Pisanie wypracowań i innych prac na lekcje	27,4%
Inne: rozmowa z kolegami	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Rysunek 2 ilustruje, jak długo ankietowani korzystali z e-podręcznika. Różnice wynikają z faktu uczęszczania do różnych klas (etapu edukacji).

Rysunek 2. Okres nauki z e-podręcznikiem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W tabeli 3 zestawiono największe zalety e-podręczników w opinii ankieterów. Największym pozytywnym było urozmaicenie nauki. Natomiast kilku uczniów stwierdziło, że zaletą jest to, iż można w czasie lekcji grać w gry komputerowe. Ankieterów mogli podać kilka zalet.

Tabela 3. Największe zalety e-podręczników w opinii uczniów

Zalety e-podręczników	Odsetek badanych
Dużo różnych ćwiczeń	46,4%
Łatwy dostęp	40,5%
Urozmaicenie nauki	64,3%
Pomagają się rozwijać	21,4%
Ułatwiają utrwalić materiał	33,3%
Baza testów sprawdzających (możliwość sprawdzenia siebie)	21,4%
Inne: można grać na lekcji w takie gry, jak Plemiona, Farmerzy	2,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Podczas badania poproszono uczniów o wskazanie dostrzeganych wad podręczników elektronicznych.

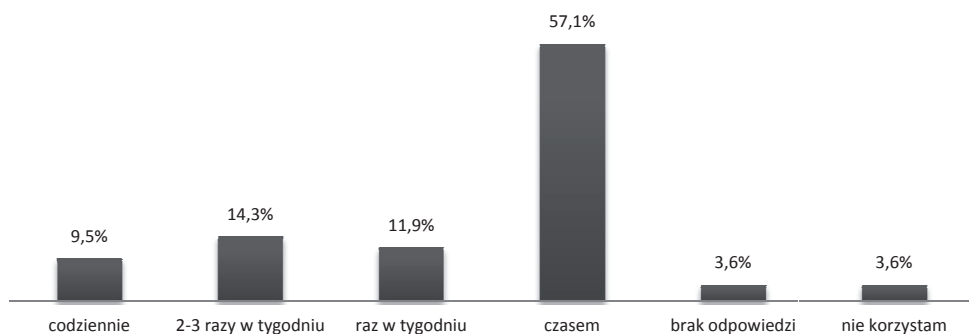
Zapytani o ujemne strony korzystania z e-podręczników ankieterów w pierwszej kolejności wymieniali korzystanie z komputera w czasie nauki (zbyt długi czas spędzany przed monitorem). Do innych mankamentów zaliczono utrudnienie w początkowym etapie korzystania z e-podręcznika. Wady korzystania z e-podręcznika zestawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Negatywne elementy podręcznika elektronicznego

Wady e-podręczników	Odsetek badanych
Utrudniona praca na początku, kiedy nie wiadomo, jak posłużyć się e-podręcznikiem	31,0%
Zbyt dużo materiałów do ćwiczeń	17,9%
Korzystanie z komputera podczas nauki (duża ilość czasu spędzana przed ekranem komputera/tabletu)	45,2%
Inne odpowiedzi: nie ma wad, nie widzę wad, raczej nie ma wad	8,3%
Inne	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Ponad połowa ankietowanych, bo około 57%, stwierdziła, że tylko czasem korzysta z e-podręcznika, czyli rzadziej niż raz w tygodniu, chociaż prawie 56% uczniów przyznało, że używa komputera do nauki. Trzech badanych przyznało się, że poza szkołą nie korzysta z e-podręcznika. Tylko niecałe 10% deklaruje korzystanie z e-podręcznika codziennie. Częstość korzystania z e-podręcznika ilustruje rysunek 3.

Rysunek 3. Korzystanie z e-podręcznika poza szkołą

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

38,1% badanych przyznało, że nauka z e-podręcznikiem jest łatwiejsza niż z podręcznikiem papierowym, odmiennego zdania było 23,8% ankietowanych. Natomiast 38,1% nie miało zdania na ten temat.

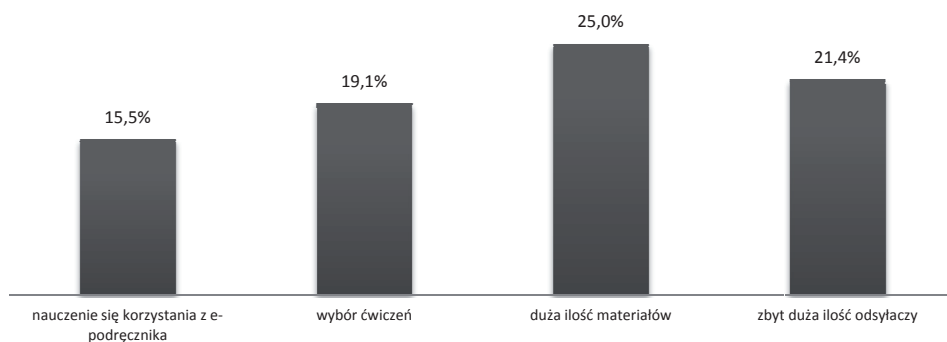
Uczniowie w e-podręczniku najczęściej wykorzystują ćwiczenia w postaci quizów, testów. Najmniej korzystają z gier edukacyjnych, następnie z materiałów audio oraz z cyfrowego zeszytu ćwiczeń. W tabeli 5 zestawiono odpowiedzi dotyczące najczęściej i najrzadziej wykorzystywanych elementów e-podręcznika. Pewne wątpliwości budzi zestawienie odpowiedzi odnoszących się do ćwiczeń. Ćwiczenia w formie quizów i testów zostały uznane za najczęściej wykorzystywane, natomiast zeszyty ćwiczeń zostały wymienione jako najmniej popularne.

Tabela 5. Najczęściej i najrzadziej wykorzystywane elementy e-podręcznika

Najczęściej wykorzystywane elementy e-podręcznika		Mniej popularne elementy e-podręcznika	
Rodzaj aktywności	Odsetek badanych	Rodzaj aktywności	Odsetek badanych
Ćwiczenia (np. quizy, testy)	56,0%	Gry edukacyjne	30,0%
Filmy	39,3%	Materiały audio	22,6%
Testy sprawdzające	35,7%	Cyfrowy zeszyt ćwiczeń	16,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Z rysunku 4 wynika, że jedna czwarta ankietowanych uważa, iż e-podręczniki zawierają za dużą ilość materiału. Ponad jedna piąta uważa, że utrudnieniem jest zbyt duża ilość odsyłaczy. Trochę mniej niż jedna piąta uważa, że trudnością dla nich jest wybór ćwiczeń. Natomiast 19% ankietowanych uchyliło się od odpowiedzi.

Rysunek 4. Najtrudniejszy element pracy z e-podręcznikiem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Większości ankietowanych odpowiada forma nauki, jaką jest e-podręcznik. Przejawiało się to w wypowiedziach: „taka forma odpowiada mi”, „ten model nauczania jest przyjemny”, „nie ma potrzeby nic zmieniać”, „forma ta jest ciekawa i interesująca”. Do ciekawszych wypowiedzi można zaliczyć stwierdzenie: „jak trzeba, to trzeba” – uczeń potrafi dostosować się do wymogów. Jednak były też głosy krytyczne: „nie odpowiada mi ten rodzaj pracy ze względu na to, iż zapomina się, jak nauczyciel zada zadanie do zrobienia na komputerze”, „nie odpowiada mi ten styl pracy”. Z nielicznych propozycji należy wymienić: „uczyć się jedynie z papierowych podręczników lub tylko z e-podręczników”, „na każdej lekcji były e-podręczniki”, „na zajęciach nauczyciel pokazywał filmy”, „można było mieć otwarte laptopy przez cały czas”. Kilku ankietowanych nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

Kluczowe okazało się pytanie, które brzmiało: „Który podręcznik częściej wybierasz do nauki?”. 72,6% ankietowanych opowiedziało się za tradycyjnym podręcznikiem, a tylko 14,3% za e-podręcznikiem. Natomiast 13,1% nie udzieliło żadnej odpowiedzi.

3. Wnioski

Przyjęta hipoteza badawcza potwierdziła się w odniesieniu do wykorzystania e-podręcznika podczas lekcji. Natomiast nie potwierdziła się względem domowej pracy ucznia.

Kompleksowa analiza odpowiedzi na pytania pozwala na wyodrębnienie dwóch obrazów korzystania z e-podręcznika. Jednym z nich jest podręcznik jako materiał do przygotowywania się do lekcji, czyli do pracy domowej ucznia. W tym przypadku nie jest on przez uczniów preferowany. Z niektórych wypowiedzi wynika, że prawdopodobnie jest on trudniejszy i bardziej czasochłonny w stosowaniu niż podręcznik papierowy. Drugi, pełniejszy obraz dotyczy korzystania z podręcznika w czasie lekcji. Z uzyskanych odpowiedzi można wnioskować, że uczniowie chcieliby korzystać z e-podręcznika na lekcji, upatrując w nim jej uatrakcyjnienia poprzez filmy, testy.

Jednak dokładna analiza uzyskanych odpowiedzi skłania do stwierdzenia, że wiele spośród nich ma charakter deklaracyjny. Uczniowie wiedzą, jak być powinno, jednak nie korzystają z tego. Piszą, że zaletą jest łatwa dostępność e-podręcznika, ale ograniczają się do korzystania z niego w szkole.

Natomiast z dokładnej analizy wyłania się dość niepokojące stwierdzenie. E-podręcznik zaczyna dominować na lekcji nad nauczycielem. Czyżby Jan Amos Komeński miał rację, twierdząc, że w procesie edukacji ważniejszy od nauczyciela jest podręcznik?

Wyniki badań są jakby sygnałem, że nauczyciel nie potrafi w odpowiedni sposób zainteresować uczniów, dlatego chcą oni, aby na pewnych etapach lekcji zastępował go komputer.

Bibliografia

- Czterwertyńska, G. (2012). E-podręcznik – a cóż to takiego? *Meritum*, 27(4).
- Juszczyk, S., Siemieniecki, B. (2002). Komputer w edukacji. W: J. Gajda, S. Juszczyk, B. Siemieniecki, K. Wenta (red.). *Edukacja medialna*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Lorens, R. (2013). E-podręcznik w ramach projektu cyfrowa szkoła. *E-mentor*, 4.
- MEN. (2015). *10 rzeczy, które można zrobić z e-podręcznikiem, a nie można zrobić z papierowym wydaniem* [online, dostęp: 2016-03-03]. Dostępny w Internecie: https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2015/05/info_cs.jpg.
- Mezer-Brelińska de, K., Skrzypczak, J. (2012). Ewolucja podręczników szkolnych. W: W. Skrzydlewski, S. Dylak (red.). *Media, edukacja, kultura: w stronę edukacji medialnej* (s. 180–190). Poznań; Rzeszów: Polskie Towarzystwo Technologii i Mediów Edukacyjnych.
- O projekcie*. (2016). Platforma epodreczniki.pl [online, dostęp: 2016-03-02]. Dostępny w Internecie: <http://www.epodreczniki.pl/begin/o-projekcie>.
- Paško, J.R. (2006). Jakie umiejętności z zakresu TI powinien w oczach uczniów posiadać nauczyciel. W: *Informatyczne przygotowanie nauczycieli: kompetencje i standardy kształcenia* (s. 136–141). Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Plebańska, M. (2014). E-podręczniki. *Edukacja i Dialog*, 11/12.
- Po co nam e-podręczniki?* (2015). *Trendy*, 4, 4–6.
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych*. (2012). Rozporządzenie z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Dz.U. z 2012 r. poz. 977 z późn. zm.

- Pokrzycka, L. (2015). E-podręczniki do kształcenia ogólnego: projekt Ośrodka Rozwoju Edukacji. *Nowa Szkoła*, 5.
- Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku. Tekst jednolity. Dz.U. z 2015 r. poz. 2156.
- Wojewodzic, K. (2013). E-podręcznik dostępny dla wszystkich. *Edukacja i Dialog*, 11/12.

E-textbook versus paperback textbook in the eyes of pupils

A b s t r a c t: Due to the development of computer techniques and the common use of computers and the Internet, a new type of school textbooks called e-textbooks has appeared. Studies have been carried out on a selected group of students who have previously used classic textbooks, called paperback textbooks, and who are currently using e-textbooks. The main aim of these studies was to obtain information about the type of textbooks that pupils prefer. Studies have been conducted on a group of 84 pupils from schools in Zawada and Jodłówka-Walki. Based on the analysis of the pupils' answers, it can be concluded that e-textbooks dominate during classes, and most of pupils are happy because of that. However, they prefer to use, and use, traditional paperback textbooks at home. The results of the studies are a signal indicating that the choice of interactive teaching methods during classes is not very compelling for pupils. A teacher cannot get pupils interested which is why they prefer for him to be substituted by a computer at certain stages of the class.

K e y w o r d s: e-textbook, school textbook, teaching, education, information technologies
